סא: כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

מה כאן כהן אף להלן כהן ומה להלן בעלים אף כאן בעלים הא כיצד א)כהן מניח ידו תחת ידי בעלים ומניף ולימא נמי כדברי ר' יהודה ה)דתניא רבי יהודה אומר ו] 1והנחתו זו תנופה אתה אומר זו תנופה או אינו אלא הנחה כשהוא אומר והניחו הרי הנחה אמור הא מה אני מקיים והנחתו זו תנופה אמר רבא הואיל ופתח בו הכתוב תחלה רב נחמן בר יצחק אמר הואיל ורב גבריה: ואימורי שלמי יחיד וחזה ושוק שלהן אחד האנשים ואחד הנשים בישראל אבל לא באחרים: מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר אחד אנשים ואחד נשים קרבנן טעון תנופה 2ותנופה עצמה בישראל אבל לא בידי נשים ג) תנו רבנן בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות א"ר יוסי מצינו שחלק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן עובדי כוכבים ג) לקרבן נשים בסמיכה יכול נחלוק בתנופה לא מה לי חלק בסמיכה שהסמיכה בבעלים נחלוק בתנופה שהתנופה בכהנים ד] ה)[א"כ מה] תלמוד לומר בני ישראל בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות תניא אידך בני ישראל אין לי אלא בני ישראל גרים ועבדים משוחררין מנין תלמוד לומר המקריב או אינו ו) אלא זה כהן המקריב כשהוא אומר 2ידיו תביאנה הרי בעלים אמור ו] הא כיצד כהן מניח ידיו תחת ידי הבעלים ומניף

הא
ביצד

מה כאן. ז] בבכורים ג)[כהן]: **וגימא נמי.** תנא דמתניתין והבכורים כדברי ר' יהודה דשמעינן ליה נמי דאמר דבעי תנופה לבכורים: **הנחה.** שיניחוהו לפני המזבח: **הואיל ופתח כו'.** ולהכי נקט ר' אליעזר בן יעקב משום דהוא יליף ח] טעמא מידיו דהוא רישא דקרא: **ורב גבריה.** שהוא חכם ביותר דקיימא לן (עירובין דף סב:) משנת ר"א [ב"י] קב ונקי: **מאי קאמר.** רישא קתני אחד ט] נשים ואחד אנשים והדר קתני אבל לא באחרים דמשמע אנשים ולא נשים: **קרבנן טעון תנופה.** ושל נשים מניף להו כהן לחודיה: **בני ישראל מניפין.** דכתיב בלו את אהרן דבר אל בני ישראל לאמר המקריב וגו': **מצינו כו'.** דתניא בת"כ בריש(ה)י) בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות: **יכול נחלוק בתנופה.** שלא יהא קרבן נשים ועובדי כוכבים טעון תנופה כישראל: **לא.** כלומר לא נחלוק: **דמה לי חלק בסמיכה.** כלומר טעם יש בסמיכה שהסמיכה בבעלים עצמן כדאמרינן בפ' שתי מדות (לקמן צג:) ידו ט) ולא יד שלוחו הלכך עובדי כוכבים ונשים אחר שמעטן הכתוב מלסמוך י] אין בקרבנן יא] סמיכות: **נחלוק בתנופה.** בתמיה: **שהתנופה בכהנים.** ויכולים עובדי כוכבים ונשים לעשות כהן שליח: **א"כ.** דטעון תנופה מה ת"ל בני ישראל בני ישראל מניפין הן עצמן ואין הנשים מניפין הן עצמן אלא כהן יב]: **תניא אידך.** בתנופה: **ת"ל המקריב.** כל דהו: **או אינו.** אומר המקריב אלא המקריב את החלב הוא יניף ולא בעלים:

דתנופת אשם מחייס אבל לפני ה' דהנך למה לי אי לאו משום דבעינן במערב ומיהו קשה דמשמע הכא גבי הגשה דאי לא בעי יסוד הוה מכשרנא קרן דרומית מזרחית להגשה אע"ג דכתיב לפני ה' והגשה במזבח היא ולא איצטריך למעוטי בחוץ א"כ לא אתא אלא לאצרוכיה מערב ועוד קשה דבהך דהגשה גופה משמע בהקומץ רבה (לעיל יט:) דבעינן לפני ה' ממש דקאמר רבי אלעזר יכול יגישנה במערבה של קרן או בדרומה של קרן ומסיק כשאתה אומר לפני ה' במערב ביטלת אל פני המזבח וכשאתה אומר אל פני המזבח בדרום קיימת לפני ה' במערב כדמפרש דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי אלמא דאי לאו הכי לא הוה קרינא ביה לפני ה': **כהן** מניח ידו תחת ידי הבעלים ומניף. לאו דווקא קאמר תחת יד הבעלים ממש דא"כ הויא לה יד הבעלים חציצה בין הכלי ובין יד הכהן ובסוף שתי מדות (לקמן צד.) מסקינן גבי ו) בעלי חברין ליניפו כולהו בהדי הדדי קא הויא חציצה אלא הבעלים אוחזין באוגני הכלי והכהן בשוליו מלמטה והיינו תחת יד הבעלים והכי תנן בהדיא בשילהי מס' בכורים (מ"ו) הגיע לארמי אובד אבי מוריד הסל מעל כתיפו ואוחז בשפתותיו והכהן מניח ידו תחתיו ומניפו ז) ובקונטרס פי' לקמן בפרק שתי מדות (דף צג.) דתנופת הכהן לא איכפת לן אם יש בה חציצה דעיקר תנופה בבעלים יג] היא וקשה דמנא ליה הא יד] הא תרוייהו כתיבן ובירושלמי טו] משמע קצת דהוי ח) [תחת ידיו] ממש דגרסי' גבי תנופת מנחת סוטה וכהן מניח ידו כו' ואין הדבר כעור מביא מפה ואינו חוצץ מביא כהן זקן ואפילו תימא ילד אין יצר הרע מצוי לאותה שעה ומיהו אלינו למימר דאע"פ שזה למטה וזה למעלה פעמים נוגעין ידיו בידה על ידי שמתיחד בתנופה ט): **מצינו** שחילק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים בסמיכה. פי' בקונטר' דתניא בת"כ בריש(ה) בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ולא העובדי כוכבים סומכין בני ישראל סומכין ולא בנות ישראל סומכות ולקמן בסוף שתי מדות (צ"ז שם) אמרינן נמי בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין וא"ת ותיפוק לי מדדרשי' בסוף שתי מדות (צג"ש) קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים וי"ל דאיצטריך קרבנו דלא תימא שיסמוך ישראל בשבילו י) כגון שמביא נסכים בשבילו וא"ת מקרבנו ולא קרבן חבירו נפקא ויש לומר דהוה אמינא כיון דאינו יכול לסמוך יסמוך אחר בשבילו ולא דמי לקרבן חבירו דבר סמיכה הוא וכי תימא אשה נמי ליבעי מיעוט שלא יסמוך אחר בשבילה שמא יש מיעוט אי נמי כיון דגלי בעובדי כוכבים הוא הדין באשה וא"ת ול"ל קרא למעוטי התם ידו ולא יד שלוחו תיפוק לי מקרבנו ולא קרבן חבירו וי"ל דאיצטריך תרי קראי דלא תימא כי שוייה שליח עדיף דשלוחו של אדם כמותו: **יכול** נחלוק בתנופה. שלא יהא קרבן עובדי כוכבים וקרבן נשים טעון תנופה כ) (כישראל) לא מה לי חלק בסמיכה כו'. כלומר לא נחלוק כדמסיק דיש טעם בסמיכה ל) שיהא בבעלים והכתוב מיעט עובדי כוכבים ונשים אבל תנופה בכהנים נמי וכשמיעט הכתוב עובדי כוכבים ונשים מיעט ולא כהנים ויש ספרים שכתוב בהן מת"ל בני ישראל בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין ואין הנשים מניפות וברוב ספרים לא מסיים בהו ואין העובדי כוכבים מניפין ועוד קשה דלקמן (דף סב:) דתניא והאשה כהן מניף על ידה ה"ל למיתני והאשה והעובד כוכבים כהן מניף על ידיהם ועוד מיתני' דתנן א' אנשים וא' נשים ה"ל למתני א' אנשים וא' נשים וא' עובדי כוכבים: מ) **בישראל** אבל לא באחרים. פי' רב יהודה דהכי קאמר אחד אנשים ואחד נשים ואחד עובדי כוכבים קרבנן טעון תנופה ותנופה עצמה בישראל אבל לא בידי נשים נ) ולא בידי עובדי כוכבים ובקונטר' כתוב גירסא אחרת כמו ששנינו בת"כ אמר רבי יוסי מצינו שלא חלק הכתוב בין קרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים לסמיכה יכול לא נחלוק בתנופה ס) מה לי חלוק בסמיכה שאין סמיכה אלא בבעלים לא נחלוק בתנופה שהתנופה בכהנים וכיון שיש תנופה שלא בבעלים יש לנו לחלוק ולהוציא קרבן עובדי כוכבים לגמרי מדין תנופה שאין חזה ושוק שלהן חלוק מאשר הבשר שהכל לכהנים אבל קרבן נשים שחזה ושוק לכהנים והשאר לבעלים יהא קרבנן טעון תנופה בכהנים ומה ת"ל בני ישראל בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות ולשון זה מיושב שבכמה מקומות בשמועה זו יש להבין שקרבן עובדי כוכבים אין טעון תנופה כלל כך הגי' בקונטרס וקצת קשה דאע"פ שאין חזה ושוק חלוק מאשר הבשר יהו זבחי שלמי נכור דתנופתן כמו שהן לרבי כדלקמן ע) ועוד דתני דכל שלמי העובד כוכבים לכהנים משום דערל אסור בקדשים כדאמר בפ' הערל (יבמות עד.) מ"מ אי בעי יהיב ליה לישראל דשאר הבשר שרי לישראל בר מחזה ושוק דאסור ומה נפשך חזה ושוק שלהן חלוק משאר הבשר שזה מותר לזרים וזה אסור לזרים וגירסא ראשונה יש ליישב קצת דלא בעי למיתני במתניתין אחד אנשים ואחד נשים ואחד עובדי כוכבים וכן בברייתא דלקמן לא בעי למיתני והאשה והעובד כוכבים משום דלמאן דאמר לקמן בפרק ואלו מנחות (דף עג:) שלמי העובד כוכבים עולות לא שייך עובד כוכבים בתנופה כלל דעולה לא בעיא תנופה אפילו בישראל ואי דיהיב ליה לישראל כדתניא התם עובד כוכבים שהתנדב להביא שלמים נתנן לישראל אוכלן ישראל מסתברא דכי האי גוונא בעי תנופה דדינן כקרבן ישראל ומיהו רישא דמתני' ודאי לאו כמאן דאמר שלמי העובד כוכבים עולות דקתני הגשה ולא תנופה פ) מנחת העובדי כוכבים משמע דנקמצת ושיריה לכהנים מדבעי' הגשה ולמאן דאמר שלמי העובד כוכבים צ) אין מתנדב עובד כוכבים אלא עולות במנחות נמי אין מתנדב אלא מנחת נסכים דכוליה כליל וכמנחת נסכים תנן ולא תנופה ולא הגשה ואע"פ דהא דממעטינן מהגשה הוי טעמא משום דאינה באה בגלל עצמה אלא עם הזבח כדאמר ר' שמעון כיון דהתנדב מנחת נסכים הוי דינה כבאה עם הזבח מדע מדלא חשיב לה גבי הגשה: **אין** לי אלא בני ישראל גרים ועבדים משוחררים מנין תלמוד לומר המקריב. משמע דלא הוו בכלל בני ישראל וכן בפ' הערל (יבמות עד:) אמרי' דבר אל בני ישראל אשה כי תזריע אין לי אלא בני ישראל גיורת ושפחה משוחררת מנין ת"ל אשה ואית דלא גרסי משוחררת ושם פירשתי ותימה דבפרק בנות כותים (נדה לד.) דרשי' בני ישראל מטמאין בזיבה ואין העובדי כוכבים מטמאין אבל גרים ומשוחררין לא ממעטינן וכן גבי גונב נפש בפ' הנחנקין (סנהדרין פו.) לא ממעטינן מבני ישראל גרים ומשוחררין וכן בפ"ק דערכין (ד' ה:) דרשי' בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים מעריכין ולא ממעטינן לא גרים ולא עבדים אע"פ שאינם משוחררין ושמא בכל הנך יש שום ריבוי דמרבי גרים ומשוחררין ק):

במילואים

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ג מהלכות בכורים הלכה יב]:
מב ב מיי' פ"ט מהל' מעה"ק הלכה טז:

שיטה מקובצת

א] והנחתו זו תנופה. תימה והרי והנחתו בסוף הפרשה הוא דכתיב ובמס' בכורים משמע שהתנופה היתה באמצע הקריאה כמו [שאמר] (שכתבתי לעיל) הגיע לארמי אובד אבי כו' ונראה לומר דוהנחתו מגלה לנו דהא דכתיב לעיל והניחו ר"ל תנופה כמו ולא נחם אלהים: ב] ת"ר בני ישראל מניפין. גירסת רש"י ופירושה כאשר כתוב בספרים ולא נהירא דלפי זה עובדי כוכבים ונשים שוין ובשניהן הכהנים מניפין על ידם וקשה דתניא לקמן האשה הכהן מניף על ידה ולא קתני העובדי כוכבים הכהנים מניפין על ידם לפיכך נראה הגירסא הכתובה בספרים אם מצינו שלא חילק הכתוב בין קרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים בסמיכה לא נחלוק בין קרבן עובדי כוכבים לנשים בתנופה מה לי לא חלק בסמיכה שאין לסמיכה אלא בבעלים לא נחלוק בתנופה בין קרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים שהרי התנופה בכהן בתמיה ומה ת"ל בני ישראל ולפי גירסא זו אין תנופה בקרבן עובדי כוכבים כלל אבל בקרבן נשים הכהנים מניפין על ידם. וטעם יש בדבר דלא מבעיא למ"ד שלמי עובדי כוכבים עולות דפשיטא דאין בהן תנופה אלא אפי' למ"ד שלמי עובדי כוכבים שלמים ניהו אפ"ה אין תנופה בקרבנותיהן ולא דמי לקרבן נשים שהרי הן אוכלות הבשר אבל קרבן עובדי כוכבים אין העובדי כוכבים אוכלין את הבשר לפיכך אין להם דין בעלים: ג] עובדי כוכבים וקרבן: ד] בכהנים א"כ מה: ה] או אינו המקריב אלא כהן תיבות זה נמחק: ו] הא כיצד. פ"ה דשני המקראות מכחישים זו את זו כו' ולא נהירא דאדרבה בתר דאשכחנא בעלים יש לנו לומר המקריב לרבות גרים כו' ואומר הר"מ דה"פ הא כיצד דבעלים שמעינן מהאי קרא וכהן מיד יד כדדריש לעיל וא"כ האיך יתקיימו שניהם כו'. תו"ח: ז] בבכורים כהן אף השלמים הכהן מניף הס"ד ומה"ד ומה להלן בעלים דכתיב המקריב וכו' השלמים ידיו תביאנה וגו' להניף אף כאן בבכורים בעלים: ח] יליף טעמיה: ט] אחד אנשים ואחד נשים: י] מלסמוך לפי שאינן יכולות לבא בעזרה ואין עובדי כוכבים דכתיב כל בן נכר ערל לב לא יבא אל מקדשי וגו' אשה לאו אורח ארעא: יא] סמיכה: יב] כהן. ובת"כ איתא שנינה בלשון הזה אלא בלשון אחר: יג] היא ובדידהו דוקא איכא קפידא וקשה דכיון דתנופה דכהן מפקינן לה מקרא מסתמא גם בו איכא קפידא דחציצה כמו בבעלים תוס' אחרות: יד] הא והא התנופה דתרוייהו כתיבן דלכה נחלק בינייהו: טו] ובירושלמי דמסכת סוטה.

מסורת הש"ס

א) סוכה מז: מכות יח., ב) רש"ק, ג) ל"ק, ד) [ויקרא פרשה ב], ה) [ויקרא טו], ו) בעלים מברים. ל"ק, ז) לא נמצא שם בפירש"י שלפנינו רש"ק ול"ק [ואיתא שם בפרש"י כת"י], ח) ל"ק, ט) [ע"ע תוס' סוכה מז: ד"ה הביכורים], י) כיון. ל"ק וכ"ה כמו, כ) נ"א כישראל, ל) נ"ל פשיט, מ) עובדי כוכבים כישראל אבל לא באחרים ועוד דרי"ה ה"ל לפרש דר"ק כצ"ל ופר"א. ל"ק, נ) נ"א ולא קתני ולא בידי עובדי כוכבים, ס) לא מה לי לא חלוק. ל"ק, ע) גי' ל"ק ועוד אע"ג דתני כו', פ) במנחות. ל"ק, צ) בס"א: העובד כוכבים עולות, ק) [וע"ע תוס' סוכה מח: ד"ה לרבות ותוס' סנהדרין פו. ד"ה בגון].

תורה אור השלם

1 וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי יְיָ וְהִנַּחְתּוֹ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים כו י
2. יָדָיו תְּבִיאֶינָה אֵת אִשֵּׁי יְיָ אֶת הַחֵלֶב עַל הֶחָזֶה יְבִיאֶנּוּ אֵת הֶחָזֶה לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְיָ: ויקרא ז ל

מוסף רש"י

מה כאן. בביכורים כהן דכתיב ולקח הכהן (סוכה מז.). ומה להלן בעלים. דההוא בבעלים משתעי דכתיב יקריב את קרבנו לה' מזבח שלמיו וסמיך ליה ידיו תביאנה (מכות יח.). תחת ידי בעלים. בעלים אוחזים בשפת הטנא וכהן מניח ידיו תחת שוליו וכן מפרש במסכת ביכורים (סוכה מז.). והנחתו זו תנופה. דבראש הפרשה נאמר ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני ה' וגו', ובסיפיה נאמר והנחתו מכלל שחזר ונטלו ולמה נטלו לתנופה (שם). קרי ביה והנחתו לשון ולא נחם אלקים (שמות יג) שהוא מנחה אותו לארבע רוחות ומעלה ומוריד (מכות יח.). והניחו הרי הנחה אמור. שמגיד לך שצריך להניחו לפני המזבח ואח"כ ישלונו הכהנים ויאכלוהו (סוכה מז.).

רבינו גרשום

הואיל ופתח בו הכתוב תחלה הואיל ור' אליעזר מפיק לתנופה מוהניחו דכתיב ברישא דקרא חביבא ליה לר' דסידר מתני' והבכורים כדברי ר' אליעזר: ורב גבריה כדאמרינן משנת ר"א קב ונקי: ותנופה עצמה ישראל מניפה אבל לא נשים (אלא שלהן) ישראל אבל לא באחרים. לפי שמצינו שחלק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים בסמיכה בפרק שתי מדות של יבש: מה לי חלק בסמיכה שאין טעונה סמיכה שהסמיכה בבעלים ועובדי כוכבים ונשים אין נכנסין לעזרה אבל תנופה בכהנים הלכך קרבנן טעון תנופה ומה ת"ל בני ישראל מניפין בקרבנן עם הכהנים ואין העובדי כוכבים מניפין בקרבנן אלא כהנים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com